

Ozeáš *Celkově ke knize*

Místo a doba

Prorok Ozeáš působil v severoizraelském království (viz 1Kr 12) ve druhé polovině 8. století před Kristem, patrně zhruba v letech 750-715. Jeho působení tak začíná v posledních letech vlády izraelského krále Jarobeáma II. (784-744 př. Kr.; 2Kr 14,23-29). Ozeáš konal svou prorockou službu v době, kdy se už pomalu blížila zkáza severního království v podobě vpádu Asyřanů a byl patrně i současníkem této pohromy. Roku 722 před Kristem bylo Samari zničeno a lid Izraele odveden do zajetí. O závěrečném období severního království a jeho zkáze můžeme číst ve 2Kr 15-17. Z textu jasně vyplývá, že zkáza severního království byla Božím soudem nad nevěrným lidem.

Prorok

Prorokovo jméno zní v hebrejštině HÓŠÉA, což by se do češtiny dalo přeložit jako „zachránil/spasil“ nebo „zachráni/spasí“. V hebrejštině zní stejně i původní jméno Jozuovo (viz Nu 13,8), ale také jméno posledního severoizraelského krále (viz 2Kr 17,1). Prorokovo jméno bychom mohli překládat také větou „Hospodin vysvobodil“ (Jiří Beneš, *Dvanáctka - úvod do studia malých proroků*). Můžeme je chápat jako určitý klíč k porozumění jeho prorockví. To, oč tu běží, je záchrana lidu Izraele. Prorocká služba Ozeáše má zachraňující, spasitelnou funkci. Bůh chce svůj lid zachránit, a to nejen před bezprostředně hrozícím soudem. Stejnomený poslední král Izraele nemohl být Božím nástrojem záchrany, jistě kvůli své bezbožnosti. Proroka však nástrojem záchrany učinil Bůh.

O proroku samotném toho mnoho nevíme. Veškeré informace o něm se nacházejí v 1. a 3. kapitole jeho prorockví. O jiných postavách z řady dvanácti proroků toho víme ještě méně. To má zřejmě hlubší význam: Není důležitá postava proroka, ale slovo Hospodinovo, jež prorok sděluje. Detaily osobního příběhu proroka jsou důležité jen do té míry, nakolik jsou součástí prorockova poselství. V případě Ozeáše je tento zvěstný prvek velmi výrazný. On Boží slovo nejen přijímá a vyřizuje. On se slovem Božím přímo stává. „*Prorok je svým způsobem obětí Hospodinových slov.*“ (Jiří Beneš, *Dvanáctka - úvod do studia malých proroků*) Bůh Ozeášovi nařídil, aby se oženil s prostitutkou. Tak se prorok stal názorným živým obrazem vztahu Hospodina a jeho lidu (viz Oz 1-3). Slovo se tu stalo tělem (srov. J 1,14). Prorok zvěstuje Boží poselství celým svým životem.

Struktura a obsah

Knihu lze jasně rozdělit na dvě části: kapitoly 1-3 a kapitoly 4-14. V první části vystupuje do popředí metafora vztahu Hospodina a Izraele, ztělesněná Ozeášovým manželstvím s prostitutkou Gomerou. Hospodin je jako manžel. Izrael je jako nevěrná manželka. Milenci zde Bůh nepochybně míní cizí božstva, tedy modly. Na jednu stranu chce Hospodin svoji manželku poslat pryč. Vede se svou nevěrnou manželkou právní spor, jakési rozvodové řízení (viz Oz 2,4). Na druhou stranu ji ale stále miluje a znovu se o ni bude ucházet. Bůh tu obnovení svého vztahu s nevěrným Izraelem přímo předpovídá. Vypadá to tedy tak, že i bezprostředně hrozící soud je součástí obnovení původního vztahu. Zbytek knihy máme patrně číst ve světle prvních tří kapitol.

Ve druhé části knihy Bůh dále vede právní spor s lidem. Lid mu byl nevěrný - porušil smlouvu s Bohem. Vedle sebe tu stojí předpovědi soudu i zaslíbení záchrany a obnovy lidu. Atmosféra druhé části knihy je emotivní, což je tu zřejmě důvodem pro určitou neuspořádanost. Bůh zde svým způsobem vylévá své srdce. V Božím srdci vedle sebe existují spravedlivý hněv i vytrvalá a neústupná láska k jeho lidu (viz zejména Oz 11). Na dvou místech tu nacházíme i slova lidu (Oz 6,1-3 a Oz 14,3-4), která mohla sloužit jako vodítka k činění a vyjádření pokání. Je jasné, že Bůh vyhlíží pokání a návrat svého lidu (viz Oz 12,7 a 14,2-3). Je nakloněn k tomu, aby Izraeli odpustil (viz Oz 14,2-10).

Poselství

V centru pozornosti stojí vztah Hospodina a jeho lidu. Tento vztah je ze strany Izraele narušován modloslužbou, kterou Bůh přirovnává k manželské nevěře. Z tohoto jednání Bůh svůj lid usvědčuje a hrozí svými soudy. Zároveň je však jasné, že Hospodin svůj lid stále miluje a že Božím konečným cílem je vrátit Izraelity k původnímu vztahu s ním. V této obnově má důležitou úlohu vykonání soudu nad Izraelem, které lze přirovnat k opětovnému vyvedení na poušť (viz Oz 2,16-17). Jde tedy o jakýsi restart původního vztahu Izraele s Hospodinem. Proroctví nám podává portrét Boha, který dává průchod svému spravedlivému hněvu. Zároveň to však se svým lidem nevzdává, protože jej miluje a pracuje na obnovení vztahu.

Boží vztah k národu Izraelskému se od doby Ozeášovy nezměnil. Bůh stále touží po tom, aby se k němu jeho starý lid vrátil. Když se tedy modlíme za obrácení Izraelitů ke Kristu, modlíme se podle přání Božího srdce (srov. Ř 9,1-5; 10,1). I Boží lid nové smlouvy, církev, může být a často je svému Bohu nevěrný. Děje se to tehdy, když svoji víru v Krista mísí s vírou v jiné jistoty (viz Ga). Ve svém listu v Jk 4,1-10 oslovuje apoštol Jakub určitou skupinu křesťanů „*Cizoložníci a cizoložnice*“ (Jk 4,4; BKR). Byli Bohu nevěrní tím, že se přátelili se světem, tedy přijímali hodnoty nevěřících lidí. Jak u Ozeáše tak u Jakuba jsou však silná slova o nepravosti Božího lidu vyjádřením Hospodinovy lásky. On nás chce vrátit zpátky k sobě.

Křesťanský autor Larry Crabb se pokusil vyjádřit Boží sdělení (určené křesťanovi) v Ozeášovi takto:

“K mé lásce budeš neodolatelně přitahován a budeš ji schopen dávat druhým tehdy, když ze své vlastní zkušenosti zjistíš, že láska, kterou jsem ti vložil do srdce, nemůže být nikdy zničena odmítnutím, zradou, kritikou nebo jakoukoli jinou formou nelásky, kterou dostáváš. Opravdová láska se vyjevuje jako nejsilnější ze všech tužeb, když naplno pociťuješ nutkání nenávidět ty, kteří ti ubližují.” (L. Crabb, 66 Love Letters)

Otázky k rozhovoru a zamyšlení:

1/ Jaké různé “lásky” kromě Krista můžeme mít?

2/ V čem je nám Boží láska příkladem?